

hogy az Amerikából érkező magán pénzküldemények gyakorisága mellett, fent érintett jellegű pénzek becsempészése könnyen elképzelhető, részemről azon nézetnek kell kifejezést adnom, hogy a köznép közé ilyes pénzek nem jutnak.

Ad 5. Az Amerikából visszatért tótok közül *tekintélyes rész az, amely újból visszatér Amerikába, s ha ezek számát megközelítőleg 50%-ra tehetni,*⁹ ennek ismét mintegy felét tehetik ki azok, akik végleg ott maradnak,¹⁰ letelepülnek, vagy elzülnek.

Fogadja Excellenciád mély tiszteletem nyilvánítását.

Liptószentmiklós, 1902. december 4.

Szmrecsányi s.k.¹¹

főispán

64

A választójog kiterjesztése ügyében beadott pozsonyi és a nemzetiségi törvény módosítása ügyében több törvényhatóság és város által benyújtott kérelem képviselőházi vitája¹

A

1902. dec. 19.

Pozsony város kérvénye és Holló Lajos felszólalása a választójog kiterjesztése és ennek nemzetiségi vonatkozásai tárgyában²

Daróczy Aladár előadó: Pozsony szabad kir. város új választási törvény alkotása iránt kérelmez.

Bátor leszek a kérvényből felolvasni azokat a pontokat, melyek alapján az új választási törvény megalkotását kívánják. (*Halljuk! Halljuk!*) Először a választás községenkint foganatosítandó (*Helyeslés a szélsőbaloldalon*); másodsor a szavazás titkos legyen (*Helyeslés a szélsőbaloldalon*); harmadszor a választókerületek, figyelemmel a választók számára, egyenlően alakítandók (*Helyeslés a szélsőbaloldalon*); negyedszer a census egységesíttessék (*Helyeslés a szélsőbaloldalon*); ötödször a választási jog a census leszállításával kiterjesztessék. (*Helyeslés a szélsőbaloldalon.*) A kérvény oly indokokat hoz fel, melyek különben is a köztudatban élnek.

A kérvényi bizottság véleménye az, hogy a kérvény a belügyminiszter úrnak adassék ki. (*Helyeslés.*)

Rátkay László jegyző: Holló Lajos!

Holló Lajos: T. ház! A t. előadó úr azt mondta, hogy azok az indokok, melyeket Pozsony város kérvényében felsorolt, a köztudatba már átmentek. Ez teljesen megfelel a valóságnak,

⁹ Kék ceruzával aláhúzva.

¹⁰ Ua.

¹¹ A miniszterelnökségi körlevélre adott megyei jelentések sorát Pozsony vármegye alispánjának 1902. dec. 10-i jelentése zárja le. A jelentés lényegesen mértéktartóbb a Liptó megyei főispán elfogult jelentésénél: megállapítja, hogy a visszavándoroltak között semmiféle „államellenes agitációt” nem tapasztal. (ME 1902 — XXXIII — 4446/4509.)

¹ A szóban levő országgyűlési kérvények képviselőházi vitája visszanyúlik az 1868. évi nemzetiségi törvény megszorítását, módosítását célzó század eleji „háromszéki petíció”-hoz (1900. okt.), és összefügg az ezt támogató törvényhatósági csatlakozó beadványok ügyével. A kérdés előzményeit l. *Iratok* III. 18. sz. irat. — Törvényhatósági akciók (a háromszéki petíció és következményei) és nemzetiségi ellenmozgalmak az 1868. évi nemzetiségi törvény megszorító értelmezése és a módosítását célzó törvényhatósági feliratok körül.

² Közli: Képv. Napló 1901—1906. X. 145. l.

mert nemcsak Pozsony városnak ezen felirata, de a későbbi jegyzékben foglalt feliratok, melyek a legtekintélyesebb vármegyék kérelmeit hozzák a ház elé, mint Pest, Heves, Borsod, Csanád, Hajdú, Liptó, Szepes vármegyék, továbbá a törvényhatósági városok közül Komárom, Selmec, Szatmár, Kecskemét, mind egyhangúlag ezen kérelmet terjesztik elő. Én azt hiszem, a t. háznak honorálnia kell ezen nagy törvényhatóságok megnyilatkozásait azzal, hogy a parlamenti reform tárgyában, ha nem is most, egy elhatározó lépést tegyünk, és ezen kérdést közelebb vigyük a megvalósításhoz.

Megvallom, hogy azon nyilatkozattal, melyet a miniszterelnök úr tett ebben a tárgyban, valami nagy mértékben megnyugtatta nem lehetek. Elismerem, hogy a lehető legnagyobb körültekintést igényli éppen hazánkban a választási és parlamenti reform előkészítése, mert sehol sincsenek oly komplikált viszonyok, mint Magyarországon, s különösen nemzetiségi viszonyok, amelyeket méltóztatnak felhozni. De hogy ez akadályul nem szolgálhat a reform behozatalánál, erre tanúságul szolgálnak éppen a kérvényező vármegyék, melyek a legexponáltabb nemzetiségi helyeken vannak mint Liptó és Szepes vármegyék és a törvényhatósági városok közül Pozsony város, ahol ismerik a mi nemzetiségi nehéz viszonyainkat, és mégis e tekintetben aggodalmat nem látnak. Hiszen a nemzetiségi kérdés ebbe a dologba csak annyiban játszik bele, hogy ma azok a nemzetiségi veszedelmek, ha a passzivitással felhagynának a nemzeti-ségek, sokkal nagyobb mértékben nehezednének rá a házra, mint valamely egészséges reform következtében, amely egészséges reformnak alap gondolata csak az lehet, amit mindenkinek el kell fogadnia, hogy ebben az országban a magyar faj törvényhozó hatalmát és erejét minden eszközökkel biztosítani szükséges.

Igen, de a mai viszonyok mellett, t. képviselőház, éppen az a helyzet, hogy a nemzetiségi vidékek előnyben vannak elsősorban a cenzusnak alacsonyabb volta folytán, másodsor előnyben vannak annak következtében, hogy sokkal kevesebb választóra esik náluk egy képviselő küldésének joga, mint a magyarlakta helyeken és a magyar lakosság által megszállott területen.

B

1902 dec. 20

Haydin Imre beszéde és Kovács Pál felszólalása több vármegye és város által a nemzetiségi törvény módosítása iránt benyújtott kérvénye és az északi megyékben folyó állítólagos „nemzetiségi izgatás” tárgyában¹

Dedovics György jegyző (olvassa): Pozsony vármegye, Baja város, Arad sz. kir. város, Moson vármegye, Hódmezővásárhely thj. város, Heves és Sáros várm. Kecskemét törvényhatósági város, Szepes, Zemplén és Nógrád vármegye, Szatmárnémeti sz. kir. város, Ugocsa, Ung, Háromszék, Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Liptó vármegye a nemzetiségi törvény módosítása iránt kérvényeznek.

Daróczy Aladár előadó: T. ház! A felsorolt törvényhatóságok a nemzeti egység és a nemzeti állam biztosítása érdekében a nemzetiségi törvénynek szigorított alapokon leendő módosítását kívánják. A kérvényi bizottság véleménye szerint ez a kérvény a miniszterelnök úr útján a kormánynak lenne kiadandó.

Dedovics György jegyző: Haydin Imre!

Haydin Imre: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Az előttünk fekvő feliratok azon nagymérvű nemzetiségi izgatás hatása alatt keletkeztek, amely a hazai Felvidéken szanaszét folyik, és amely hogy minő nagy méreteket ölt, annak legcsattanósabb bizonyítéka az, hogy a Felvidék

¹ Közli: Képv. Napló, 1901—1906, X. 174—178. l.